

Za naročilo knjige nas lahko pokličete na brezplačni telefon **080 15 09** ali
Obiščete našo knjigarno <http://knjigarna.lisac-lisac.si/>

*S problemom varnosti otrok v osnovnih in srednjih šolah se danes ukvarja širok krog ljudi in vsak od njih bo v knjigi **NASILJE IN VARNOST OTROK V ŠOLAH** našel nekaj zanimivih podatkov in koristnih nasvetov za svoje delo. Posebej pa bo koristila naslednjim skupinam bralcev:*

- *staršem, saj je družina prvi in najpomembnejši vzgojni dejavnik, ki v največji meri vpliva na vedenje otrok,*
- *učiteljem, ki so dopolnilo družinske vzgoje, zato je njihovo pedagoško delovanje dosti pomembnejše kot le običajna zaposlitev,*
- *ravnateljem in drugim strokovnim delavcem šol, ki so odgovorni za varno šolsko okolje ter za varnost otrok v šoli in njeni okolici,*
- *policistom, da bi lažje razumeli, zakaj se v šolah včasih počutijo manj zaželeni, čeprav šolski sistem njihovo pomoč in sodelovanje zagotovo potrebuje,*
- *novinarjem in njihovim medijem, ki lahko z informiranjem in osveščanjem vplivajo na sodobnejša prepričanja o problemu varnosti otrok v šolah,*
- *politikom, ki nam morda lahko pomagajo ustvariti otrokom prijazno družbo, kakršna je omenjena na koncu te knjige.*

Prepričani smo, da boste koristne nasvete iz knjige lahko že jutri uporabili v praksi. Kajti le tako bo dosegla svoj cilj in namen kot priročnik za ravnatelje, učitelje, starše in vse, ki skrbimo za varnost otrok v slovenskih osnovnih in srednjih šolah.

Lisac & Lisac

Zahvale

Zasluge za to knjigo ima več ljudi, ki se jim želim na tem mestu še posebej zahvaliti:

Založnik Aleš Lisac in kolega Žarko Ivanovič, prijatelja, brez katerih sploh ne bi začel pisati knjig.

Ravnatelj gimnazije Šentvid Jure Grgurevič in kriminalist Stane Jančar, ki sta pokazala navdušenje nad izbrano temo in mi pomagala s koristnimi nasveti na podlagi njunih dolgoletnih izkušenj.

Blaž Lisac, ki je ves čas skrbel, da je iz neobdelanega besedila pravočasno nastala knjiga.

Oblikovalka Mojca Gorjan in ilustratorka Mateja Pivk, ki sta besedilo grafično oblikovali in ga popestrili s slikovnim gradivom.

Ravnatelji, njihovi pomočniki in učitelji, posebej Dragica Petrovčič in Jana Resman, ki so mi pomagali s svojimi izkušnjami in s podatki o varnosti otrok v naših osnovnih in srednjih šolah.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Vsebina:

Predgovor

Uvod	1
1. Razširjena prepričanja in resničnost o varnosti otrok v šolah	3
<i>Naj otrokom dovolimo, da se brezskrbno igrajo?</i>	4
<i>Povzročajo nasilje predvsem revnejši otroci?</i>	6
<i>Je slovenska mladina res vse bolj pokvarjena?</i>	8
<i>So učni programi preveč zahtevni?</i>	9
<i>Kaj naj otroci počnejo v prostem času?</i>	12
<i>So šole nasilje sposobne obvladati same?</i>	15
<i>So starši do šole zares sovražno naravnani?</i>	16
<i>Je za varnost otrok odgovorna le šola?</i>	19
<i>Ali policija za varnost šol naredi premalo?</i>	21
<i>Varnost otrok in politika</i>	24
2. Značilnosti sodobnega življenja in varnost otrok v šolah	27
<i>Puberteta</i>	28
<i>Odrasli</i>	29
<i>Odnosi z vrstniki, učitelji in starši</i>	30
<i>Pravila</i>	31
<i>Socialne razlike</i>	33
<i>Narodnostna nesoglasja</i>	34
<i>Mediji</i>	35
<i>Neppravilna prehrana</i>	37
<i>Alkohol in mamila</i>	38
<i>Sodobna glasba</i>	41
3. Najpogostejše oblike nasilja v šolah	43
<i>Nasilje med vrstniki</i>	44
<i>Uničevanje premčenja</i>	48
<i>Kraje</i>	50
<i>Tolpe</i>	52
<i>Nevarni obiskovalci</i>	55

4.	<i>Celovit pristop k varnosti otrok v šolah</i>	57
	<i>Varnostna ocena</i>	59
	<i>Varnostni program</i>	64
	<i>Krizni priročnik</i>	69
5.	<i>Nasveti za varnost otrok v šolah</i>	71
5.1.	<i>Preprečevanje različnih oblik nasilja</i>	72
	<i>Nasilje med učenci</i>	72
	<i>Uporaba sile</i>	74
	<i>Nasilje nad učitelji</i>	76
	<i>Jezni starši</i>	76
	<i>Posredovanje v pretepih</i>	77
	<i>Kraje</i>	78
	<i>Negotovinsko poslovanje</i>	79
	<i>Garderobne omarice</i>	79
	<i>Osebni pregled</i>	80
	<i>Zavarovanje odgovornosti</i>	81
	<i>Uživanje in preprodaja mamil</i>	81
	<i>Psi za odkrivanje mamil</i>	82
	<i>Uničevanje premoženja</i>	84
	<i>Nevarni obiskovalci</i>	86
	<i>Orožje</i>	86
	<i>Detektorji kovinskih predmetov</i>	87
	<i>Problem šolskih torb</i>	88
	<i>Bombne grožnje in sumljive naprave</i>	88
	<i>Spolno nasilje</i>	89
	<i>Računalniški kriminal</i>	89
5.2.	<i>Varovanje šole od ograje do učilnic</i>	92
	<i>Ograja in okolica šole</i>	92
	<i>Omejitev in nadzor nad vstopom v šolo</i>	93
	<i>Identifikacijski sistem</i>	96
	<i>Identifikacijske kartice</i>	96
	<i>Šolske uniforme</i>	97
	<i>Označevanje</i>	98
	<i>Zaklepanje in nadzor nad ključi</i>	99
	<i>Nadzor nad šolsko opremo</i>	100

5.3. Varnostne naprave in storitve	101
Sistem za zaznavanje požara in vloma	101
Varnostne kamere	103
Komunikacijski sistem	105
Varnostna osvetlitev	105
Varnostna služba	106
5.4. Organizacijski nasveti	111
Šolski prevozi	111
Šolski plesi	112
Šolski izleti	113
Notranja varnost	114
Anonimni prijavni sistem	116
Izobraževanje in ozaveščanje	117
Šolski časopis	119
Odnosi z mediji	119
Usklajevanje zunaj šole	121
5.5. Ukrepanje	122
Usmerjanje vedenja	122
Disciplinski ukrepi	124
Namerni izostanki iz šole	125
Šole s prilagojenim programom in projektno učenje	126
6. Vloga medijev, politike in širšega okolja pri varnosti otrok v šolah	127
Za kaj pravzaprav gre	132
Viri	137
Literatura	137
Časopisni članki	138
Preberite tudi	139
Beseda o avtorju	140

Za kaj pravzaprav gre

Kdor je knjigo prebral, je v njej prav gotovo našel nekaj podatkov in nasvetov, ki jih bo lahko pri delu z otroki morda že jutri ali pa vsaj v naslednjem šolskem letu koristno uporabil. Zaradi velike količine informacij, ki pogosto zakrijejo bistvo, pa bi želel ključno sporočilo pričujočega dela še enkrat povzeti v naslednjih nekaj vrsticah.

Za nasilno vedenje otrok smo krivi odrasli.

Otrok si od prvega dne, ko se rodi, želi predvsem ljubezni in topline staršev ter vseh, ki ga obkrožajo. Če smo mu v prvih mesecih po rojstvu še pripravljene popolnoma podrediti svoje življenje, je z odraščanjem tega vse manj. Vsi si želimo, da bi naš otrok čimprej shodil in govoril. Toda ne zato, da bi se z njim laže igrali in se pogovarjali; želimo si, da bi bil čim prej samostojen. Že čez nekaj let ga čedalje bolj prepuščamo v varstvo elektronskim napravam: najprej televiziji, kasneje pa žepnim računalniškimi igraricami in osebnim računalnikom, ki ga že v zgodnji mladosti vse bolj odtujujejo od družine in vrstnikov ter ga izpostavljajo številnim prizorom nasilja. Seveda imamo odrasli tudi svoje težave. S službo, gospodinjstvom in skrbjo za družino preobremenjene mamice in od doma vse več odsotni očetje se v spore pogosto zapletamo kar v navzočnosti otroka, s čimer mu povzročamo nove skrbi. Se imata mamica in očka sploh še rada? Sledi uveljavljanje otroka med vrstniki, najprej v vrtcu in kasneje v šoli, kjer vsi pričakujemo, da bo, če ne prvi, pa vsaj med najboljšimi, s čimer ga nenehno silimo v tekmovalnost in izpostavljamo stalnim pritiskom. Spomnimo se, kaj so nam o našem otroku nazadnje povedali v vrtcu ali šoli. Če smo izvedeli, da je priden, so nam sporočali, da je ubogljiv, da se jim podreja in ne povzroča težav. Če so nam povedali, da je živahen, pa ravno obratno. Le redko kdaj bomo v vrtcu ali v šoli izvedeli, da je naš otrok za karkoli nadarjen, ustvarjalen, družaben, pošten ali prijateljski, ker vzgojitelje in učitelje takšne in podobne vrline naših otrok ne zanimajo prav dosti. Tudi oni so namreč samo ljudje, ki si služijo kruh, z vsemi svojimi človeškimi slabostmi in težavami. Veseli smo, ko je naš otrok dovolj velik, da ga lahko samega pošljemo na igrišče, po nakupih, v kino in drugam, čeprav pogosto ne vemo, kaj v tem času v resnici počne. Potem pa se čudimo, če se izkaže, da je dolge mesece počel velike neumnosti, zaradi katerih bo zaznamovan vse življenje. In ko zabrede v težave, starši spet nimamo časa, da bi mu vsaj prisluhnil, če že ne pomagali, saj smo preveč obremenjeni s svojimi težavami. Raje plačujemo inštruktorje, obiskujemo zdravnike in iščemo pomoč vsepovsod, namesto, da bi razmislili in ugotovili,

da smo poglavitna težava otroka morda prav mi, njegovi starši. Ker mu ne dajemo dovolj tistega, kar si že od rojstva najbolj želi, človeške topline in razumevanja, temveč le nekakšne materialne nadomestke, ki jih je mogoče hitro in preprosto kupiti z denarjem.

Pogled v prihodnost.

Statistike v ZDA kažejo, da imajo otroci vse hujše težave in da pubertetniki povzročajo čedalje več izgrediv; ti podatki so napovedovalci takšnih gibanj v svetovnem merilu. Evropa jim sledi s približno desetletnim zamikom, zato lahko že danes pogledamo v prihodnost in se pripravimo na kruto resničnost. V letu 1990 so ZDA zabeležile najvišji odstotek aretiranih mladostnikov zaradi različnih zločinov. Število posilstev, ki jih zagrešijo mladi, je dvakrat večje kot v sedemdesetih letih, število umorov pa štirikrat večje. Vedno več mladoletnic je nosečih, kar je posledica čedalje pogostejšega napeljevanja in siljenja mladostnic k spolnim odnosom. V zadnjih dvajsetih letih je trikrat naraslo število uživalcev kokaina in heroina. Vse bolj razširjene so duševne bolezni, saj depresijo opazijo že pri vsakem tretjem otroku. Deklice so, poleg dovzetnosti za depresijo, bolj kot dečki nagnjene tudi k motnjam v prehrani, kot sta anoreksija in bulimija, ki so se povečale za trideset odstotkov. Zniževanje cene delovne sile povzroča finančne stiske in prezaposlenost staršev, zato so otroci vse bolj prepuščeni različnim oblikam varstva, kar pa povečuje možnosti nasilja in zlorab. Najbolj ogroženi so otroci, ki živijo le z enim staršem, v ZDA pa se dva zakona od treh končata z ločitvijo.

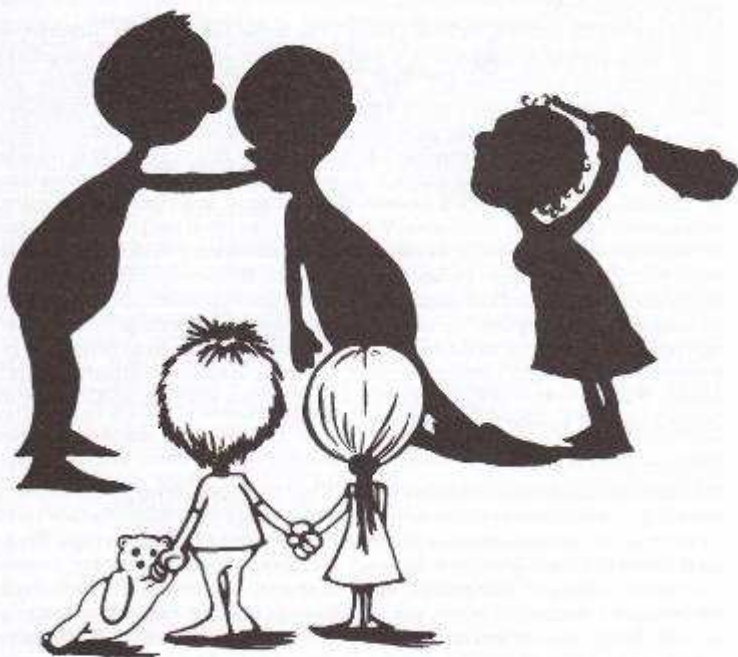
Otrokom prijazna družba.

V socialnih državah veliko vlagajo v mlade. V njihovo izobraževanje, zaposlovanje, pomoč pri pridobivanju stanovanja in podobno, saj v njih vidijo bodoče starše, s čimer starševstvu priznavajo posebno pomembno družbeno vlogo. Pri nas pa je ravno obratno. Mladi se težko prebijejo do spodobne zaposlitve. Družine z otroki se stiskajo v stanovanjih in hišah skupaj s starimi starši. Delodajalci pritiskajo na matere in očete, naj podaljšujejo delovni čas, veliko mater po porodniškem dopustu ostane brez zaposlitve, težave pa imajo tudi, če so odsotne zaradi nege bolnega otroka. Takšni in drugi pritiski na starše povzročajo utrujenost, zaskrbljenost in razdražljivost, ki se prenašajo tudi na otroke. Je to otrokom prijazna družba? Ali, kot je zapisal nevropsihiater in publicist dr. Požarnik, je nasilje kaj čudnega, če sodobna slovenska družba meri napredek s kilometri avtocest, številom računalnikov in bruto domačim proizvodom,

spodbuja individualizem, sebičnost, pohlep, sovražno tekmovanje, čezmernost, ceneno uživaštvo, plitvo razumarstvo, malikuje mehaniko in neodgovornost ter pozablja na pristno demokracijo, socialno pravičnost, kulturnost in duhovnost mladega rodu?

Nasilja v šolah ne moremo odpraviti samo z varnostnimi metodami in ukrepi, ograjami, alarmnimi napravami, kamerami ali varnostnimi službami. Rešitev problema bomo morali poiskati v odnosih med odraslimi in v odnosu do naših otrok. Vendar ne le v odnosu do svojega otroka, temveč v odnosu do vseh otrok in njihovih staršev. Šele ko bodo otroci čutili, da jih sprejemamo in cenimo vsi odrasli, ko bodo čutili, da nam zanje ni vseeno, da želimo biti z njimi in jim pomagati na poti v svet odraslih, čeprav niso vedno prvi in najboljši, si bomo morda spet povrnili izgubljeno zaupanje, zaradi katerega se danes bolje kot v svoji družini počutijo v tolpah, se omamljajo z alkoholom in mamili ter vse bolj tonejo v kriminal.

Ključ za rešitev problema nasilja v šolah je v spremembi načina našega življenja in dela, v spremembi vrednot in meril, ki ne bodo usmerjena le v sebičnost, pohlep in tekmovalnost, kjer bomo našli prostor in čas za ljubezen, razumevanje in zaupanje med otroci in starši, za pozornost in skrb vzgojiteljev in učiteljev v vrtcih in šolah za vsakega otroka posebej ter za prijaznost vseh nas do vseh naših otrok. Nekdo je zapisal, da otroci niso naša lastnina, temveč so majhni ljudje, ki so nam zaupani v varstvo, dokler ne odrastejo. So naša prihodnost, uživali in gojili bodo sadove našega dela, od njih je odvisna jesen našega življenja. Vsak želi biti ponosen na svoje odrasle potomce, za to pa moramo napeti vse naše moči. Čeprav to ne bo vedno lahko in čeprav to zahteva veliko več odrekanja in truda, kot če bi šole preprosto spremenili v utrdbe za boj proti našim lastnim otrokom.

Za kaj pravzaprav gre | 135

"ZA NASILNO VEDENJE OTROK SMO
KRIVI ODRASLI."